

Kasvua-podcast, jakso 7: Maatalousyrittäjä muutoksen edessä

((Musiikkia) Kuuntelet ProAgrian Kasvua-podcastia.)

Linnea Luotola (L): Tervetuloa meidän podcast-jakson pariin. Podcastin on mahdollistanut Maatalousyrittäjän työura muutoksessa -hanke, ja mä olen Linnea Luotola, ja tänään täällä mun kanssa on juttelemassa...

Malla Laamanen (M): Malla Laamanen. Ja minä olen tuolta Etelä-Savon TE-toimistosta ammatinvalinnan ja uraohjauksen psykologi.

L: Tänään me jutellaan muutoksesta ja uraohjauksen palveluista muutoksen tukena. Ja haluaisitko tähän alkuun Malla vielä sanoa jotain itsestäsi lisää?

M: Joo, eli tosiaan ammatinvalinnan ja uraohjauksen työtä TE-toimistossa olen tehnyt jo melko pitkään, ja tietysti vuosien varrella niin hyvin erilaisia asiakkaita on ollut ja...Hyvin monenlaisissa työelämän tilanteissa ja myöskin hyvin eri ikäisiä...sitä ajatellen myös.

L: Minkälaista se hankkeessa tehty yhteistyö on ollut, että...Minkälaisia tarpeita ja tilanteita näillä maatalousyrittäjillä on ollut elämässään?

M: No erilaisista muutostilanteistahan kyse on, ja näin yleensäkin ajatellen näitä uraohjausasiakkaita niin...Erilaisissa työelämän tilanteissa tulee eteen tarve johonkin uuteen valintaan tai muutokseen ja näin on myös sitten ollut näiden yrittäjien kohdalla. Eli syystä tai toisesta on tullut eteen tilanne, että jotain muutosta tarvitaan, ja syythän voi olla...jonkun kohdalla on jotain terveydellisiä syitä mitkä vaikuttaa tai sitten on muuten siinä tilan tilanteessa jotenkin semmoinen kohta, että pitää miettiä myös niitä uusia vaihtoehtoja sitten työllistyä.

L: Niin te pohditte siellä uraohjauspalveluiden parissa paljon myös sitä työn mielekkyyttä ja ylipäätään ehkä elämän mielekkyyttä jos niin voi sanoa, ja unelmat työstä voivat olla vaihtuneet tai työn mielekkyyks on hävinnyt, ja ihminen voi pohtia, että voisiko elämässä tehdä jotain muutakin kuin nykyistä työtä, eikö vaan?

M: Joo kyllä eli monesti siinä tilanteessa on voinut olla jo pitempään sellaisia vähän ehkä epämääräisiäkin pohdintoja tai jotain sellaista tyytymättömyyttä. Ja sitten herää se kysymys, että mitä muutosta tähän voisi tulla, jotta se kokonaisuus sitten omassa elämässä toimisi paremmin, ja työ ei varmasti kenelläkään, mutta saati sitten tällaisella maatalousyrittäjällä, jolla se on tosi suuri osa niin kuin sitä arkea, niin se ei ole niin kuin...työelämän asiat ei ole irrallaan muusta elämästä. Että kyllähän siinä mietitään ihan sitä koko elämän kokonaisuutta ja nimenomaan myös tällaisia arvoasioita, että mikä on itselle tärkeää, että mikä on mielekästä, minkälaiseen suuntaan sitä haluaisi viedä. Ja monestihan voi olla niin, että on niin kuin ollut sitä jonkinlaista pohdintaa, mutta sitten siitä ei oikein meinaa päästä eteenpäin, ja silloin voi olla ihan hyvä, että on mahdollisuus tälleen niin kuin nyt tässä uraohjauksessa niin ihan ulkopuolisen ihmisen kanssa pohtia niitä vaihtoehtoja, että mitähän tässä voisi tehdä.

L: Muutos on usein ihmiselle iso asia. Niin mitä se muutos sitten vaatii onnistuakseen?

M: No. Tuossa on kyllä meillä ollut puhetta siitä, että tarvitaan alkuun sitä tilaa ja ihan semmoisten vaihtoehtojen selvittelyä, että on niin kuin joku näky siitä, että millä askelmilla siihen muutokseen lähdetään. Mutta kyllähän kaikki muutokset, myös sellaiset hyvät myönteiset muutokset, niin vaatii voimavaroja. Se kuitenkin kuormittaa ja vie voimia, kun elämässä muutoksia tulee, että sitä vaaditaan ja sitten toki erilaista osaamista vähän riippuen minkälaisesta muutoksesta kyse on, mutta että joko sen oman

osaamisen tunnistamista tai sitten sitä uuden osaamisen hankkimista. Ja kyllähän sitten, jos näitä maatalousyrittäjiä mietitään, niin aika monen kohdalla siinä muutoksessa täytyy myös miettiä sitä, että mikä siellä tilalla on mahdollista, ja monesti ne aikataulut tulee hyvin pitkälti sieltä myös, että minkälaisella aikataululla on vaikka siihen tuotantoon mahdollista tehdä muutoksia.

L: Niin, se muutos vaatii tilaa ja omia voimavaroja, mutta voiko olla myös joitakin syitä, että minkä takia se muutos ei onnistu?

M: Kyllä se on myös yksi tilanne mikä eteen voi tulla, että vaikka ihan selkeästi olisi sitä tarvetta, niin ei ole vaan oikea hetki. Että joko on ihan ne taloudelliset realiteetit, että ei ole mahdollista sellaisiin muutoksiin mitä toivoisi tai ei ole niitä voimavaroja. Voi olla joku semmoinen tavallaan akuutti kriisitilanne vaikka hoidettavana ensin, ennen kuin sitten tämmöisiä urasuunnitelmien osalta olevia muutoksia voi lähteä viemään eteenpäin. Että ne on...ja ehkä niin kuin ajattelen asiakkaila laajemminkin, kun näitä ammatinvalinta- ja uraohjauksen asiakkaita miettii, niin myös esteenä voi olla se, että on jotenkin vaikea tunnistaa sitä, että mitä itse haluaa ja toivoo. Että meihin helposti vaikuttaa se, että mitä jotenkin tuntuu että muut odottaa tai muut toivoo, ja senkin esteen tunnistaminen voi välillä viedä aikaa, että onko tässä nyt toteuttamassa omia toiveita vai jonkun toisen toiveita.

L: Ja se liittyy vahvasti myös siihen työn mielekkyyteen, että jos tekee omaa työtään jonkun toisen vuoksi, tai on päätyntä sille alalle jonkun toisen vuoksi, niin se totta kai vaikuttaa myös siihen työn mielekkyyteen ja omaan mielialaan siellä työssä.

M: Kyllä, ja voi olla myös vähän semmoinen kriisin paikka joskus tunnistaa tällaisia asioita. Toki ne sellaiset arvopohdinnat voi myös hyvin johtaa siihen, että huomaakin sen oman työnsä arvon entistä vahvemmin, ja se tuo taas sitten motivaatiota siihen, että nämä on hyvin yksilöllisiä nämä tilanteet, että mitä niitten pohdintojen kautta sitten eteen tulee. Mutta se on aina arvokasta ja hieno juttu, kun niihin pohdintoihin uskaltautuu. Uskaltautuu sitä pohtimaan, että missä ollaan nyt, ja mihin suuntaan itse haluaisi päästä, ja mikä on sitten mahdollista?

L: Joskus sille muutokselle ja eteenpäin pääsemiselle voi ehkä tarvita juuri ulkopuolelta tällaisen rohkaisun. Tai ehkä sysäyksenkin. Että te yhdessä pohditte niitä vaihtoehtoja, ja mietitte sitä seuraavaa askelta, että miten tilannetta voisi muuttaa.

M: Joo. Varmaan sitten siihen alkuun tarvitaan ihan sitä sellaista tilaa, että on jotenkin tilaa ja rauhaa ja aikaa pohtia niitä vaihtoehtoja ja nostaa niitä esille. Että voi olla niinkin, että niitä ei ole ehkä oikein rohkaistunut edes miettimään, että no mitähän tässä voisi tehdä tai minkälaiseen suuntaan asioita viedä, niin ihan se on tärkeää siihen alkuun. Mutta sitten ihan niin kuin kaikkien asiakkaitten kanssa olen huomannut niin....se semmoinen pohtiminen, keskusteleminen, asioiden pähkäily on tosi tärkeätä, mutta siinä on rajansa, että sitten on myös tosi tärkeätä, että löytyy joku semmoinen konkreettinen askel eteenpäin. Että jos sitä muutosta halutaan, niin sitten se pelkkä pohtiminen ei yleensä riitä, vaan tarvitaan joku semmoinen isompi tai pienempi konkreettinen askel.

L: No minkälaisia konkreettisia askelia te olette sitten ottaneet näiden maatalousyrittäjien kanssa?

M: No aika monella on ollut koulutus pohdintoja eli ajatus siitä, että jotenkin jotain uutta osaamista haluaisi hankkia, että on niin kuin mielenkiintoa hyvinkin erilaisiin asioihin. Ja se koulutus on kyllä nähty hyvänä mahdollisuutena siihen, että saa uutta osaamista ja pääsee jotakin ihan uutta juttua siitä kautta myös testaamaan, että se on ehkä semmoinen tavallisin. Sitten on mietitty ihan erilaisia työllistymisvaihtoehtoja, että jos on miettimässä sitä, että tilan työn ohella tekisi ehkä jotain muuta tai pikkuhiljaa suuntaisi sitä enemmän johonkin muuhun työhön. Niin sellaisia. Ja sitten toki kun on näitä terveydellisiä asioita myös ollut esillä, niin sitten ihan tällaiset ammatillisen kuntoutuksenkin asiat on jonkun asiakkaan kohdalla ollut

ajankohtaisia.

L: Ja muutos on myöskin prosessi, että se vaatii aikaa ja ehkä niitten ideoiden kypsytelyäkin ja...Voisiko olla esimerkiksi sellainen tilanne, että te olette pohtineet jonkun asiakkaan, maatalousyrittäjän, kanssa eri vaihtoehtoja tai sitä työn mielekkyyttä, ja jos tällä hetkellä on päädytty siihen, että nyt ei ole oikea aika muutokselle, niin se muutos voi tapahtua joskus tulevaisuudessa?

M: Kyllä nimenomaan, ja sillä tavalla ajatellen ihan näitä ohjausprosessejakin, että tässä uraohjauksessahan me niitä keskusteluja sovitaan ihan sen tilanteen mukaan, että ei ole mitään semmoista valmista mallia, että näin jokaisen kanssa edetään, vaan ihan mitä se tilanne vaatii. Ja voi olla, että me pari kertaa on vaikka keskusteltu niistä vaihtoehtoista, ja sitten sovitaan vähän pidempi väli, ennen kuin ollaan seuraavan kerran yhteydessä, ja siinä on mahdollista sitten välissä selvittää ja pohtia niitä juttuja, ja sitten niihin palataan ja...Ja ihan niin kuin sen tilanteen mukaan, että se voi ihan hyvin olla vaikka vuoden prosessi, missä sitten on johonkin ratkaisuun päädytty.

L: Ja uudet asiat voi myöskin jännittää ja pelottaa, ja se on ihan täysin normaalia. Niin se voi vaatia myöskin sen oman ajatusmaailman muokkaamisen, että tavallaan siihen prosessiin liittyen on sitten itse myös henkisesti valmis.

M: Kyllä kyllä, ja paljon tällaisia pohdintoja on yrittäjien ja yleensäkin asiakkaitten kanssa käyty, että missä nimenomaan sitä pohditaan, että miksi muuttaa ja miksi ei, ja semmoista punnitsemista niitten eri vaihtoehtojen...ja juuri tuo mitä sanoitkin, että voi jännittää ja voi olla tarvetta sellaiselle pienelle rohkaisulle ja tuuppaukselle, että hyvänä esimerkkinä yhden asiakkaan kanssa esimerkiksi niin pohdittiin näitä opiskeluasioita, ja sitten siinä meidän puhelun aikana hän päätti, että nyt minä ilmoitaudun sinne ammattikorkeakoulun avoimen puolen yhdelle opintojaksolle, että nyt minä teen sen. Että semmoinen yhdessä niitten asioiden pohtiminen ja siinä ehkä semmoisen kannustuksen ja rohkaisun saaminen niin voi myös olla tarpeellista aina välillä.

L: Niin se muutos lähtee kuitenkin aina kaikista meistä itsestä, ja täytyy olla sitten oma motivaatio ja halu muutokselle, mutta usein se ulkopuolinen rohkaisu on tosi tärkeä, ja voi olla se ratkaiseva merkittävä tekijä siinä muutoksen etenemisessä. Niin mainitsit tuossa aiemmin, että se muutos vaatii tilaa, ja muutos vaatii tilaa myöskin onnistuakseen. Mutta mitä muuta se muutos vaatii?

M: No ehkä sen tilan kautta tulee tosiaan sitä rohkeutta niitä vaihtoehtoja pohtia, ja sitten kun sieltä alkaa jotain sellaista konkreettista suuntaa löytyä, niin kyllähän se myös lisää sitä motivaatiota siihen muutokseen, kun on jotain mihin tarttua ihan konkreettisesti. Ja nämä ovat tosiaan olleet hyvin erilaisia asioita, että joku on päätnyt hakemaan ihan täysin uutta tutkintoa opiskelemaan, ja jollekin sitten taas se ensimmäinen askel on ollut vaikka se, että ilmoitaudun nyt yhdelle opintojaksolle vaikka avoimeen ammattikorkeakouluun. Mutta että kuitenkin siinä on semmoinen konkreettinen mihin tarttuu, ja se voi olla tosi isonkin muutoksen alku se pieni askel.

L: Niin pienikin muutos voi olla iso muutos myös, ja se voi olla sille yhdelle ihmiselle merkittävä askel eteenpäin niin kuin sanoitkin. Minkälaista on tämä hankkeen puitteissa tehty yhteistyö ollut sun eli ammatinvalinta- ja uraohjauspsykologin silmin katsottuna. Vai onko joku asia yllättänyt, tai oletko oppinut jotain uutta?

M: No olen oppinut uutta. Tämä on sillä tavalla kiva, kun on päässyt kurkistamaan tälleen laajemmin maatalousyrittäjien tilanteisiin. Että onhan heitä asiakkaana ollut aina silloin tällöin aiemminkin, mutta nyt kun on ollut vähän tämmöinen isompi määrä kerralla, niin on ollut kyllä tosi mielenkiintoista tutustua. Ja se on varmasti yllättänyt, että miten hurjan erilaisia nämä tilanteet on, että tietysti tilat on tosi erilaisia. Mutta myöskin se, että ne yrittäjät on hyvin erilaisia, heillä on tosi erilaisia taustoja ihan koulutusta ajatellen ja

mitä mahdollisesti on vaikka tehnyt aiemmin...muutakin työtä. Ja ne kiinnostukset on hyvin erilaisia, että minkälaisiin suuntiin on sitten kiinnostusta esimerkiksi uutta osaamista lähteä hankkimaan. Että se on kyllä ollut semmoista avartavaa itselle...Ja no se, että maatalousyrittäjillä on tosi laajaa osaamista monenlaisista asioista, niin on kyllä ollut aiemminkin itselle tuttua, että näin olen kyllä ymmärtänyt, mutta tässä se on edelleen vahvistunut, että todella todella paljon ihan tietysti siihen itse alaan liittyvää osaamista, mutta sitten yrittäjillä on myös muuta ja ihan sellaista yleistä työelämäosaamista ja sellaista asennetta ja...Ja taitoja, joita varmasti arvostetaan kyllä ihan missä tahansa työpaikassa, että niitten se laajuus on tässä vielä edelleen vahvistunut.

L: No jos joku kuulija on nyt kiinnostunut uraohjauspalveluista, niin mistä sitä tukea ja ulkopuolista jutteluapua voi löytää?

M: Joo eli tätä uraohjauspalvelua on tarjolla TE-toimistoilla. Ja ihan TE-toimistojen omien sivujen kautta löytyy ajanvarausohjeet, eli mikä on tarkoitettu kaikille työikäisille, jotka ammatinvalintaan tai sen uran suunnitteluun tukea tarvitsee. Eli paikallisia palveluja te toimistoilla, ja sittenhän meillä on myös tämmöinen valtakunnallinen uraohjauspalvelu, joka löytyy työmarkkinatori.fi-sivustolta. Eli uraohjausta on TE-toimistojen kautta, mutta sitten myös on hyvä muistaa, että oppilaitoksilla on paljon erilaisia opintoneuvonnan opinto-ohjauksen, uraohjauksenkin palveluja. Eli oikeastaan aika monesti on huomattu, että netissä on tosi paljon sitä koulutustietoa sinällään löydettävissä, mutta moni jää sitten kuitenkin pohtimaan, että mitäs tämä nyt ihan oikeasti mun kohdalla tarkoittaa, kun mulla on tämmöinen tausta, ja tällaista olen tehnyt aikaisemmin, ja tällaisilla edellytyksillä pystyisin opiskelemaan niin...Niin siihen kyllä kovasti kannustaisin että myös oppilaitoksiin kannattaa olla suoraan yhteydessä ja kysellä tarkemmin, että siellä on myös sitä osaavaa opinto-ohjauksen palvelua varmasti tarjolla.

L: Kaiken kaikkiaan halutaan varmasti kumpikin kannustaa siihen, että jos oma nykyinen tilanne tai tulevaisuus pohdituttaa, niin sitä ulkopuolista tukea ja näkemystä on tarjolla ja sitä kannattaa rohkeasti käyttää, hyödyntää ja itsekin selvittää niitä vaihtoehtoja.

M: Joo ja se on tosi tärkeä, että jotenkin niitä ajatuksiaan jonkun kanssa käy läpi, ja varmasti siihen moni hyödyntää lähipiiriään ja kollegoja, ja se on tosi tosi tärkeää, että eri ihmisten kanssa asioista juttelee ja niitä vaihtoehtoja pohtii, mutta sitten myös tämmöinen vähän niin kuin ulkopuolelta tuleva tuki siihen suunnitteluun niin monesti voi olla ihan hyvä lisä. Että voi tulla vähän toisenlaisia tai erilaisia näkökulmia, ja voi olla joistakin asioista ehkä helpompikin sitten jutella ihan vieraan ihmisen kanssa. Että kun näissä kuitenkin on sitten monesti sellaisia asioita, mitkä kaikki ei ole välttämättä helppoja itsellekään, niin siinä voi olla sitten ihan hyvä, että on ulkopuolinen ja sellainen henkilö, joka sitten voi sitä vähän peilata myös siihen, niin kuin myöskin siihen, että minkälaisia ihmisten tilanteet yleensäkin on, ja minkälaisia asioita siellä on, että se voi olla ihan hyvä tapa saada vähän myös semmoista välillistä vertaistukea, että tämmöisiä pohdintoja monella muullakin on ja siihen rohkaisua myöskin, että kaikesta uudesta ei tarvitse olla sataprosenttisen varma, että onnistuuhan se varmasti. Silti voi tarttua ja lähteä kokeilemaan.

L: Kiitos paljon tästä jutteluhetkestä Malla.

M: Kiitos kun kutsuit.

Tämän podcastin on mahdollistanut Maatalousyrittäjän työura muutoksessa -hanke. Hankkeessa vahvistettiin maatalousyrittäjien hyvinvointia ja voimavaroja erilaisissa työhön ja elämään liittyvissä tilanteissa Etelä-Savon alueella vuosina 2020-2022. Diakonia-ammattikorkeakoulun ja ProAgria Etelä-Savon hanketta ovat rahoittaneet Euroopan sosiaalirahasto, Etelä-Savon ELY-keskus, alueen kunnat, LähiTapiola Savo-Karjala ja hankkeen toteuttajat.